

KYSTVERKET
VEST

LERØY VEST AS
Skipavika 54
5397 BEKKJARVIK

Deres ref.:

Vår ref.:
2019/1913-4

Arkiv nr.:
423.6

Saksbehandler:
Bjarte Holta

Dato:
30.08.2019

Lerøy Vest AS - Tillatelse til anleggsendring - lokalitet 11649 Stolane - Radøy kommune - Hordaland fylke

1 Bakgrunn

Vi viser til søknad av 29. april 2019 vedrørende ovennevnte.

Søknader om akvakulturanlegg skal behandles av flere statlige myndigheter etter forskjellige regelverk; fylkesmannen, Mattilsynet, fylkeskommunen og Kystverket. Saksbehandlingen er samordnet ved at fylkeskommunen sender ut ett samlet vedtak etter at de andre sektormyndighetene har behandlet saken etter eget regelverk.

Dette vedtaket fra Kystverket etter havne- og farvannsloven blir nå sendt fylkeskommune som grunnlag for et samlet vedtak. Den samordnede behandlingen får betydning for klagefristen, se nærmere om dette nedenfor under punkt 6 Klage m.v.

Tiltaket kan ikke iverksettes før det foreligger endelig tillatelse fra fylkeskommunen.

2 Beskrivelse av saken

Lerøy Vest AS søker om anleggsendring ved lokaliteten Stolane i Radøy kommune. Søknaden innbefatter en økning av areal.

Omsøkt anlegg består av 5 stk plastringer i 110m x 110m ramme, totalt blir rammefortøyningen på 110m x 550m. Foringsflåten plasseres på anleggets nordøstre side.

Lokalitetens plassering fremkommer av vedlagte kart med tegning og posisjoner over anlegget inklusive fortøyning angitt i WGS 84/EUREF 89.

Søknaden har vært til uttale i Radøy kommune. Ved brev av 28. august 2019 melder kommunen at søknaden er kunngjort med høringsfrist 25. juni 2019. Det er merknader fra Fiskarlaget hvor det fremkommer at de ønsker at det benyttes fortøyningsbolter som ikke heker fiskeredskeer.

Radøy kommune melder at anleggsendringen er i samsvar med kommuneplanens arealdel, kommunen har ingen merknader til søknaden.

Kystverket har vurdert søknaden etter prinsippene i Naturmangfoldsloven §§ 8- 12. Ut fra vårt ansvarsområde kan vi ikke se at tiltaket utgjør en fare for naturtyper, økosystem eller arter i det aktuelle området.

Regionkontor Vest

Sentral postadresse:

Kystverket
Postboks 1502
6025 ÅLESUND

Telefon: +47 07847
Bankgiro: 7694 05 06766

Internett: www.kystverket.no
E-post: post@kystverket.no
Org.nr.: NO 874 783 242

3 Aktuelle bestemmelser

Tiltaket faller inn under havne- og farvannsloven § 27 første ledd som lyder:

”Bygging, graving, utfylling og andre tiltak som kan påvirke sikkerheten eller fremkommeligheten i kommunens sjøområde, krever tillatelse av kommunen hvor tiltaket skal settes i verk. Som tiltak regnes bl.a. fortøyningsinstallasjoner, kaier, brygger, broer, luftspenn, utdypning, dumping, akvakulturanlegg, opplag av fartøy, lyskilder, kabler og rør. (...)”

Tiltaket faller videre inn under forskrift 3. desember 2009 nr. 1449 om tiltak som alltid krever tillatelse fra Kystverket § 1 (tiltaksforskriften) som lyder:

”§ 1. (tiltak som alltid krever tillatelse fra Kystverket)

Følgende tiltak kan ikke iverksettes uten tillatelse fra Kystverket, uten hensyn til hvor tiltaket skal iverksettes:

a) akvakulturanlegg

(...)”

Søknaden skal derfor avgjøres av Kystverket selv om tiltaket det søkes om skal plasseres innenfor Radøy kommunes sjøområde.

Alle tiltak som kan påvirke sikkerheten eller fremkommeligheten i farvannet krever tillatelse etter § 27. Vurderingen av tiltakets virkninger for sikkerhet og fremkommelighet må gjøres konkret ut fra tiltakets art, størrelse, plassering og forholdene ellers på stedet. Det er tilstrekkelig at det er en rimelig mulighet for at tiltaket kan virke forstyrrende på ferdselen.

Med ”sikkerheten” i farvannet menes sikkerheten både for personer, herunder liv og helse, fartøy og eiendom, og ferdselen. Det skal herunder legges vesentlig vekt på virkninger for sjøtransporten og annen ferdsel på sjøen, men også virkninger for annen aktivitet i farvannet, jf. lovens § 1. God ”fremkommelighet” innebærer at det skal tilrettelegges for uhindret og trygg ferdsel. Det er ikke ”fremkommeligheten” for enhver som loven skal ivareta, men fremkommelighet i alminnelighet, dvs. den alminnelige ferdsel for flere enn en enkelt eller noen få personer. Den konkrete ferdselens karakter og intensitet i området må derfor vurderes.

I vurderingen av om tillatelse skal gis, skal det også legges vekt på havne- og farvannslovens formål som fremgår av § 1:

”Loven skal legge til rette for god fremkommelighet, trygg ferdsel og forsvarlig bruk og forvaltning av farvannet i samsvar med allmenne hensyn og hensynet til fiskeriene og andre næringer.

Loven skal videre legge til rette for effektiv og sikker havnevirksomhet som ledd i sjøtransport og kombinerte transporter samt for effektiv og konkurransedyktig sjøtransport av personer og gods innenfor nasjonale og internasjonale transportnettverk.”

Formålsbestemmelsen innebærer at vi i tillegg til å legge vekt på sikkerhet og fremkommelighet, også må ha et helhetlig syn på farvannet der hensynet til forsvarlig bruk og forvaltning av farvannet er av betydning for saken. I denne vurderingen er miljøhensyn relevant, jf. uttrykket ”allmenne hensyn”. Det følger også av § 26 første ledd at hensynet til miljøet skal ivaretas når tiltaket planlegges, gjennomføres, drives og vedlikeholdes.

Det følger videre av § 27 første ledd at det ikke kan gis tillatelse til tiltak som vil stride mot bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, herunder bestemmelsen i § 26 første ledd som lyder:

"Tiltak som krever tillatelse etter dette kapitlet, skal planlegges, gjennomføres, drives og vedlikeholdes slik at hensynet til god fremkommelighet og trygg ferdsel i farvannet samt hensynet til liv og helse, miljø og materielle verdier, blir ivaretatt på en forsvarlig måte."

Bestemmelsen fastsetter en alminnelig standard som gjelder direkte for tiltakshaver og for myndighetene som gir tillatelsen.

Med hjemmel i havne- og farvannsloven § 29 kan det stilles vilkår til en tillatelse. I § 29 heter det blant annet:

"Ved fastsettelsen av vilkår i enkeltvedtak etter dette kapitlet skal det legges vekt på hensynet til god fremkommelighet og trygg ferdsel i farvannet, hensynet til andre næringer, samt hensynet til liv og helse, miljø og materielle verdier. (...)."

Tillatelse til tiltak etter havne- og farvannsloven § 27, jf. tiltaksforskriften, kan for øvrig ikke gis i strid med vedtatte arealplaner etter plan- og bygningsloven uten at vedkommende plan- og bygningsmyndighet har gitt dispensasjon, jf. havne- og farvannsloven § 32 annet ledd.

4 Vurdering av saken

Søknaden gjelder anleggsendring ved eksisterende lokalitet.

Anlegget er lokalisert ved Stolane i Radfjorden. Det er registrert biled gjennom Radfjorden og det er betydelig sjøtrafikk i dette området.

Sjøtrafikken består av passasjer, bulk og container fartøy. Det er til tider større lastefartøy som seiler gjennom Radfjorden.

Selv om anlegget vil oppta noe av farledsarealet i Radfjorden er Kystverkets vurdering at det er tilstrekkelig farledsareal igjen til skipstrafikken. Anlegget søkes lokalisert nært land og AIS track viser at skipstrafikken går lenger ute i fjorden, etter Kystverkets vurdering vil det være sikker avstand fra anlegg og til farled.

Anlegget vil ikke ligge konfliktfylt til i forhold til Kystverkets navigasjonsinstallasjoner.

Når arbeid med utlegging av nytt anlegg starter er det viktig at at skipstrafikken blir informert om pågående arbeid i Radfjorden. Dette må gjøres med vaktbåt utstyrt med vhf.

Etter en total vurdering gjør Kystverket følgende vedtak

5 Vedtak

Med hjemmel i havne- og farvannsloven § 27 første ledd, jf. forskrift 3. desember 2009 nr. 1449 om tiltak som krever tillatelse av Kystverket § 1 gis det tillatelse til endring av lokaliteten Stolane i Radøy kommune i samsvar med vedlagte stemplede kart.

Vilkår

Med hjemmel i havne- og farvannsloven § 29 gis tillatelsen på følgende vilkår:

1. Tiltaket skal utføres som beskrevet i tillatelsen og vist i vedlagte tegning og kartutsnitt. Det må ikke foretas endringer uten at dette på forhånd er godkjent av Kystverket.

Begrunnelse: Endringer kan medføre annen virkning i farvannet enn det som er vurdert i forbindelse med tillatelsen.

2. Eventuelt erstatningsansvar som følge av tiltaket påhviler tiltakshaveren.

Begrunnelse: Det er tiltakshaveren som får fordelene av tillatelsen. Skulle tiltaket føre til skade, er det naturlig at tiltakshaveren bærer utgiftene.

3. Tiltakshaver skal sende inn melding til Kartverket vedlagt kart der tiltaket er nøyaktig inntegnet med posisjoner oppgitt i WGS 84/Euref 89. Opplysningene sendes på epost til efs@kartverket.no eventuelt per post til Kartverket Sjødivisjon, Postboks 60, 4001 Stavanger. Dette skal gjøres umiddelbart etter at tiltaket er ferdigstilt. Tiltaket kan ikke tas i bruk før slik melding er sendt. Kopi av meldingen skal samtidig sendes Kystverket Vest til post@kystverket.no.

Begrunnelse: Ferdsels- og sikkerhetsmessige hensyn for de sjøfarende, for ajourhold og oppdatering av sjøkartene og kunngjøring i Etterretninger for sjøfarende (Efs).

4. Anlegget må forankres/fortøyes forsvarlig slik at det ikke driver av og blir til fare for den alminnelige ferdsel. Eventuelle fortøyningsblåser/opphalerblåser skal plasseres innenfor anleggets ytterpunkter. Forankringstauene skal være forsvarlig nedsenket. Til fortøyninger utenfor anleggets ytterpunkter må det benyttes synketau. Alternativt kan det påmonteres lodd slik at tauverk ikke under noen omstendigheter flyter opp til overflaten.

Begrunnelse: Ferdsels- og sikkerhetsmessige hensyn.

5. Merking av anlegget skal skje i samsvar med [forskrift 19. desember 2012 om farvannsskilt og navigasjonsinnretninger, jf. § 5 annet ledd](#). Vedlegg 2 til denne forskriften om merking av akvakulturanlegg er vedlagt.

6. Tiltakshaver skal sørge for at alle elementer som løsner fra akvakulturanlegget, herunder forankringstau som flyter opp, omgående blir festet forsvarlig på riktig plass eller fjernet. Dersom det ikke lar seg gjøre å feste eller fjerne løse og/eller drivende elementer omgående, skal tiltakshaver omgående melde fra til nasjonal koordinator for navigasjonsvarsler telefonvakt tlf: 22 42 23 31 (vakt hele døgnet).

Begrunnelse: Ferdsels- og sikkerhetsmessige hensyn.

7. Ved helt eller delvis opphør av produksjonen skal tiltakshaver foreta opprydding av innretninger og utstyr på lokaliteten og tilstøtende sjøområder. Installasjoner kan kun oppbevares på lokaliteten i den grad det skjer som ledd i driften. Ved permanent opphør av drift på en lokalitet skal det sørges for fullstendig opprydding,

herunder fjerning av installasjoner over og under vann. Fullstendig opprydding skal være fullført senest innen 6 måneder etter opphør. Melding om dette skal sendes Kystverket Vest.

Begrunnelse: Ferdsels- og sikkerhetsmessige hensyn.

8. Ved utlegging av anker skal eksisterende installasjoner som for eksempel kabler, rør eller ledninger sikres, for eksempel ved at dykkere deltar ved utleggingen. Eiere av aktuelle installasjoner skal ha mulighet til å delta ved utlegging av anlegget.

Begrunnelse: Unngå skade på eksisterende installasjoner.

Vi viser i tillegg til havne- og farvannsloven § 26 som stiller nærmere krav til tiltaket som tiltakshaver selv har ansvaret for å oppfylle.

I henhold havne- og farvannsloven § 31 faller tillatelsen bort hvis arbeidet med tiltaket ikke er satt i gang senest tre år etter at tillatelsen ble gitt. Det samme gjelder hvis arbeidet med tiltaket blir innstilt i mer enn to år. Kystverket kan forlenge fristen én gang med inntil tre år.

6 Klage mv.

Dette er et enkeltvedtak som kan påklages av søker og andre med rettslig klageinteresse innen 3 – tre - uker etter at samlet vedtak fra Hordaland fylkeskommune er kommet frem.

Søker eller andre med rettslig klageinteresse står imidlertid fritt til å klage på Kystverkets vedtak før fylkeskommunen har sendt ut det samlede vedtaket. Se vedlagte *Orientering om klageadgang*.

Klageadgangen må være benyttet før søksmål om gyldigheten av vedtaket eller krav om erstatning som følge av vedtaket reises, jf. forvaltningsloven § 27b. Søksmål kan likevel reises når det er gått seks måneder fra klage første gang ble framsatt, og det ikke skyldes forsømmelse fra klagerens side at klageinstansens avgjørelse ikke foreligger.

Det understrekes at det ved avgjørelsen kun er tatt hensyn til reglene i havne- og farvannsloven og ikke annet lov- og regelverk. For eksempel kan tiltaket være søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, og dette må tiltakshaver selv avklare med kommunen. Videre må forholdet til kulturminnelovgivningen og forurensningsloven avklares med vedkommende myndighet.

Havne- og farvannsloven regulerer ikke nabo- eller eiendomsforhold, og dette vedtaket tar derfor ikke stilling til eller avgjør noe om slike forhold. Søkeren er selv ansvarlig for å innhente nødvendig samtykke fra grunneiere og andre rettighetshavere. Kystverket har ikke ansvar for å følge opp dette. Privatrettslige tvister mellom partene avgjøres enten gjennom avtale eller på andre måter, for eksempel av domstolene.

Med hilsen

Bjarte Holta
trafikkleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

Eksterne kopimottakere:
HORDALAND FYLKESKOMMUNE
RADØY KOMMUNE

Postboks 7900
Radøyvegen 1690

5020 BERGEN
5936 MANGER

Vedlegg:
Vedlegg 2 til skiltforskriften
Orientering om klageadgang
Stemplet kart som viser godkjent lokalitet

Vedlegg 2 - Merking av akvakulturanlegg

1. Innledning

For å ivareta hensynet til en sikker ferdsel til sjøs skal akvakulturanlegg merkes slik at de til enhver tid er godt synlige for sjøfarende.

Vedlegget beskriver hvordan merking av akvakulturanlegg i sjø skal utføres.

Eieren eller den som er ansvarlig for et akvakulturanlegg skal sørge for at det til enhver tid er forskriftsmessig merket, og at merkingen ellers er i samsvar med eventuelle spesielle vilkår som fremgår av tillatelsen til å etablere dette.

Merking av anlegg for havbeite, dvs. akvakultur av krepsdyr, bløtdyr og pigghuder i form av bunnkultur uten at akvakulturdyrene blir holdt i fangenskap, omfattes ikke av vedlegget. Det vises til at fylkeskommunen kan pålegge og godkjenne merking av anlegg for havbeite, jf. forskrift 28. august 2003 nr. 1110 om tildeling og drift ved havbeiteverksemd § 29.

2. Generelt

2.1 Søknad og tillatelse

Etablering av akvakulturanlegg krever tillatelse fra Kystverket etter havne- og farvannsloven § 27 og forskrift 3. desember 2009 nr. 1449 om tiltak som krever tillatelse fra Kystverket.

Merking av akvakulturanlegg skal skje i samsvar med dette vedlegget til forskrift om farvannsskilt og navigasjonsinnretninger (jf. § 5). Det kreves ikke egen tillatelse for etablering av navigasjonsinnretninger (IALA spesialmerke) med unntak for radarsvarer (racon) og AIS navigasjonsinnretning.

2.2 Forskrifter og standarder

Merking av akvakulturanlegg i sjø etter dette vedlegget må sees i sammenheng med de til enhver tid gjeldende forskrifter og standarder på området, herunder også International Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities Association (IALA) anbefalinger og veiledninger.

2.3 Opphør av drift på lokalitet

Ved opphør av drift på lokalitet enten ved flytting, nedlegging eller på annen måte skal anlegg eller gjenværende deler av anlegg være merket så lenge de fortsatt kan utgjøre en fare for sjøverts ferdsel.

3. Merking

3.1 Merking av ytterpunkt

Ytterpunkt på et akvakulturanlegg skal merkes med IALA spesialmerke med en utforming slik det går frem av pkt. 3.3 under.

Avstanden mellom ytterpunkt som er merket skal være 200 meter eller mindre.

Som ytterpunkter regnes de punkter der anleggets forankringer eller fortøyninger er festet, eller et punkt hvor tau, wire, kjetting eller lignende som del av anleggets forankring eller fortøyning har en slik dybde at det ikke er til hinder for sjøtrafikken og ikke kan skade eller skades av denne. Ytterpunkt er hjørnepunkt og punkter mellom hjørnepunktene.

3.2 Bøyer til forankring eller fortøyning mv.

Bøyer til forankring eller fortøyning av et akvakulturanlegg skal ha gul farge som for et IALA spesialmerke.

Bøyer til forankring eller fortøyning av et akvakulturanlegg kan benyttes til samtidig å merke ytterpunkt på anlegget.

3.3 IALA-spesialmerke

For IALA-spesialmerke som anvendes til formål etter dette vedlegget gjelder krav til utrustning som følger:

3.3.1 Overflatefarge

Gul overflatefarge skal være innenfor de verdier som er angitt med hjørnekoordinater i henhold til CIE (International Commission on Illumination) standard kromatiske diagram i tabellen under.

Tabell 5. Fargekoordinater for vanlig overflatefarge i dagslys

	1		2		3		4	
	x	Y	x	y	x	y	x	y
Gul	0,522	0,477	0,470	0,440	0,427	0,483	0,465	0,534

Standardfargene RAL 1023 TRAFIKKGUL og NCS S 1080-Y GUL møter kravet til gul overflatefarge.

3.3.2 Dagslysfluoriserende gul refleks

Spesialmerket skal ha panel med dagslysfluoriserende gul skiltfolie.

Retrorefleksjonskoeffisient, luminansfaktorer og fargekoordinater for dagslysfluoriserende gul skiltfolie skal møte krav som fremgår av Håndbok R310 Trafikksikkerhetsutstyr Tekniske krav - Del 1 Trafikkskilt (Vegdirektoratet).

3.3.3 Lyssignal

Spesialmerket skal gi et lyssignal med følgende egenskaper:

- Farge: Gul
- Karakter (benevnelse): Oc Y 2s
- Periode: 2 sekunder med 1,25 sekund lys / 0,75 sekund mørke (arbeidssyklus 62,5 %)
- Lysvidde: 3 nautiske mil
- Tilgjengelighet: 99,8 % beregnet over en kontinuerlig periode på 3 år
- Lyssignal skal være synkronisert.

Ved beregning av lysintensitet for å møte kravet til lysvidde skal IALA anbefalinger følges. Det skal forutsettes at atmosfærisk transmisjonsfaktor, $T_M = 0,74$ (meteorologisk sikt 10 nautiske mil).

Kystverket kan i særlige tilfeller gi unntak fra kravet om lysvidde og kravet om synkronisering. Dette forutsetter en nærmere vurdering med hensyn til sikkerhet og fremkommelighet for sjøfarende, og andre relevante forhold.

Lyssignal skal normalt tennes og slukkes når det omgivende lysnivået er på henholdsvis 50–100 lux og 150–200 lux.

3.3.4 Radarreflektor

Spesialmerket skal ha en radarreflektor med et radartverrsnitt på minst 7,5m² i X-båndet og 0,5m² i S-båndet.

Radarreflektoren bør monteres så høyt som praktisk mulig på spesialmerket.

3.4 Annen merking

I tillegg kan akvakulturanlegget merkes med:

3.4.1 Indirekte lys (flomlys)

Et akvakulturanlegg kan være lyssatt for arbeid i mørke eller annet formål, og slik at det samtidig er synlig for sjøfarende.

Indirekte lys bør gi et midlere luminansnivå på akvakulturanlegget på 2 cd/m² ved lyse omgivelser og 1 cd/m² ved mørke omgivelser.

Når et akvakulturanlegg er indirekte belyst bør dets lokalitetsnummer og navnet på den eller de som innehar tillatelse på lokaliteten belyses særskilt.

Lys på akvakulturanlegg skal ikke være til sjenanse for eller blende sjøfarende.

3.4.2 Radarsvarer (racon)

Et akvakulturanlegg kan bli utrustet med radarsvarer (racon) for å sikre at dette kan oppdages eller er synlig der hvor lyssignal ikke anses å være tilstrekkelig, og det er hensiktsmessig å bruke radar for identifikasjon.

Radarsvarer (racon) skal kunne svare marine radarer i 3- og 10-cm frekvensbåndene.

I 10-cm frekvensbåndet gjelder dette kravet ikke for NT (New Technology) radar.

Etablering av radarsvarer (racon) krever særskilt tillatelse fra Kystverket.

3.4.3 AIS (Automatic Identification System) navigasjonsinnretning

Et akvakulturanlegg kan bli utrustet med AIS navigasjonsinnretning for å sikre at dette kan oppdages eller er synlig der hvor lyssignal ikke anses å være tilstrekkelig, og det er hensiktsmessig å bruke AIS for identifikasjon.

Etablering av AIS navigasjonsinnretning krever særskilt tillatelse fra Kystverket. Det krever også radiolisens samt identitet utstedt av Telenor Maritim Radio.

3.5 Anvisning til utførelse av IALA spesialmerke mv.

3.5.1 Montering av utstyr

Utstyret bør monteres på en 1,75–2 meter høy mast eller lignende.

Montasjen bør være i følgende rekkefølge ovenfra og ned:

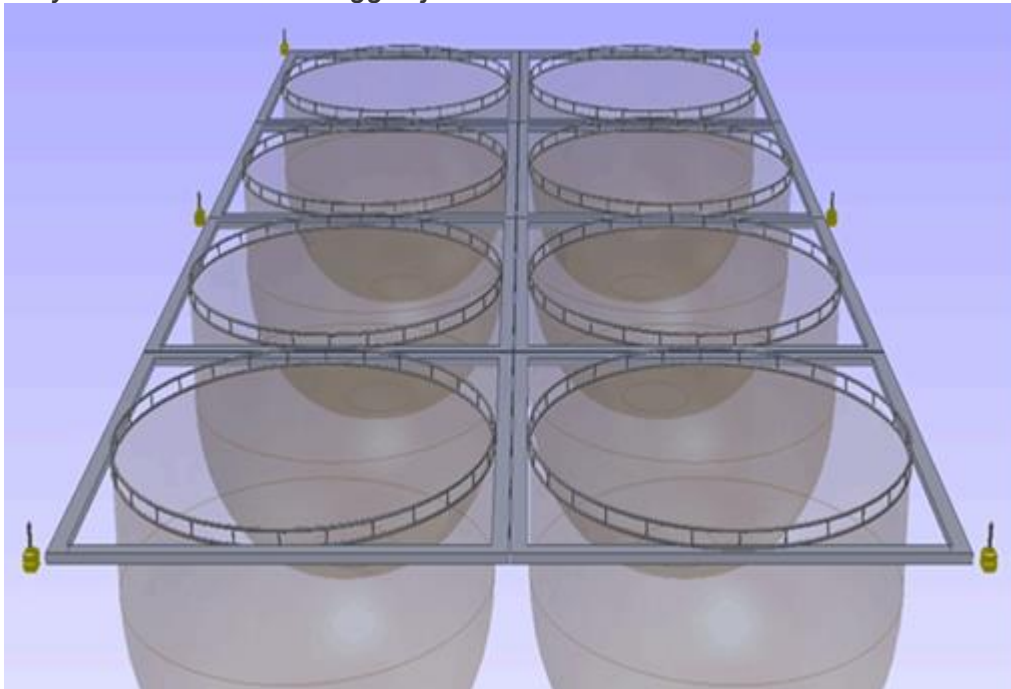
- lyssignal
- radarreflektor
- reflekspanel.

3.5.2 Bære- og støttekonstruksjoner

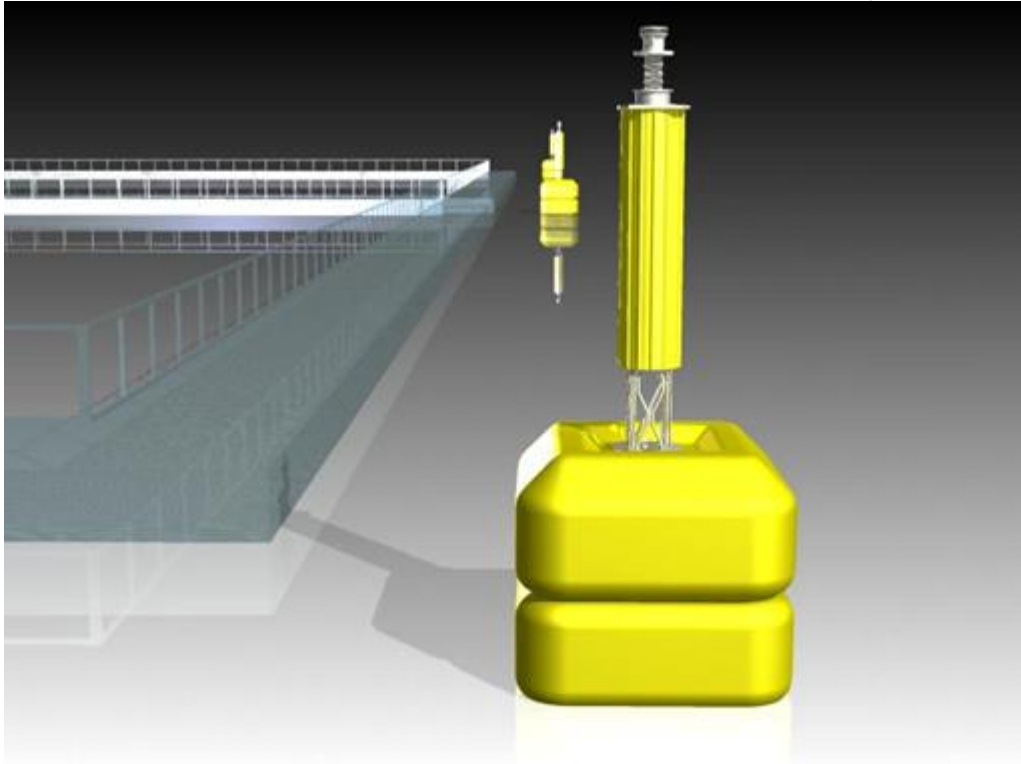
Bære- og støttekonstruksjon bør tilfredsstillende krav til oppsettingsutstyr etter Håndbok R310 Trafikksikkerhetsutstyr Tekniske krav - Del 5 Oppsettingsutstyr (Vegdirektoratet), så langt disse er anvendelige.

Eksempler på merking av akvakulturanlegg

Figur 3. Flytende akvakulturanlegg i sjø - oversikt

Figur 4. Flytende akvakulturanlegg i sjø - IALA spesialmerke

0 Endret ved forskrift 19 des 2014 nr. 1813 (i kraft 1 jan 2015).

ORIENTERING OM KLAGEADGANG

KLAGEORGAN

Enkeltvedtak fattet av Kystverkets regionkontor kan påklages til Kystverkets hovedkontor, jf. forvaltningsloven § 28.

Enkeltvedtak fattet av Kystverkets hovedkontor kan påklages til Samferdselsdepartementet, jf. forvaltningsloven § 28.

Klagen skal i begge tilfellene sendes per e-post til post@kystverket.no eller per post til Kystverket, Postboks 1502, 6025 ÅLESUND.

KLAGEFRIST

Klagefristen er 3 uker fra den dag dette brevet kom frem, jf. forvaltningsloven § 29. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Dersom klagen kommer for sent, kan Kystverket se bort fra klagen. Det kan søkes om å få forlenget fristen, men da må man oppgi årsaken til dette, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 31.

KLAGENS INNHOLD

Klagen må inneholde følgende, jf. forvaltningsloven § 32:

- hvilket vedtak det klages over
- den eller de endringer som ønskes
- eventuelle andre opplysninger som kan ha betydning for vurderingen av klagen

I tillegg bør man nevne de grunner klagen støtter seg til. Klagen må undertegnes.

UTSETTING AV GJENNOMFØRING AV VEDTAKET

Selv om det er klageadgang på et vedtak, kan vedtaket vanligvis gjennomføres straks.

Førsteinstansen, klageinstansen eller annet overordnet organ, kan beslutte at vedtak likevel ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort, jf. forvaltningsloven § 42. Man kan søke om å få utsatt gjennomføringen av et vedtak til klagefristen er ute eller til klagen er avgjort (søke om oppsettende virkning av klagen), jf. forvaltningsloven § 42. Begrunnet søknad sendes til den etaten som er førsteinstans for vedtaket. En avgjørelse om oppsettende virkning kan ikke påklages.

RETT TIL Å SE SAKSDOKUMENTENE OG TIL Å KREVE VEILEDNING

Med visse begrensninger har en part rett til å se dokumentene i saken, jf. forvaltningsloven §§ 18 og 19. Parten må i tilfelle ta kontakt med Kystverket. Man vil da få nærmere veiledning om adgangen til å klage, om fremgangsmåten og reglene om saksbehandlingen.

KOSTNADER VED KLAGESAKEN

En part kan kreve dekning for vesentlige kostnader i forbindelse med klagesaken, jf. forvaltningsloven § 36. Forutsetningen er da vanligvis at det organet som traff det opprinnelige vedtaket har gjort en feil slik at vedtaket blir endret.

Det kan også søkes om å få dekket utgifter til nødvendig advokathjelp etter reglene om fritt rettsråd. Vanligvis gjelder visse inntekts- og formuesgrenser. Klageinstansen eller partens advokat kan gi nærmere opplysninger om dette.

KLAGE TIL SIVILOMBUDSMANNEN

Hvis man mener å ha vært utsatt for urett fra den offentlige forvaltnings side, kan man klage til Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Sivilombudsmannen). Sivilombudsmannen kan ikke selv endre vedtaket, men kan gi sin vurdering av hvordan den offentlige forvaltning har behandlet saken, og om det er gjort eventuelle feil eller forsømmelser.